

Het buurtschap Heimolen

Geografische, bestuurlijke historie

In 2009 is de stichting "Buurtschap Heimolen" opgericht om de belangen van de bewoners te vertegenwoordigen. De stichting is actief in het gebied Heimolen, Bremstraat, Antwerpsestraatweg – Oude Tol, deel Fianestraat, Groot Molenbeek, gedeelte Huijbergsebaan, Nieuwebaan, Zandven, in de volksmond de achterste heimolen, Zuidgeest en Oude Postbaan. Tot eind 18^e eeuw werd het gebied bestuurd door de adel, de laatste in het rijtje van keizer, koning, stadhouder, hertog, markgraaf en graaf is de markies van Bergen op Zoom. Tot 1810 behoort het werkgebied tot de heerlijkheid Zuidgeest en een klein gedeelte tot de heerlijkheid Borgvliet, de grens tussen de heerlijkheden wordt gevormd door de Molenbeek en de Huijbergsebaan. In dat jaar wordt Borgvliet aan Bergen op Zoom en de Zuidgeest aan Woensdrecht toegevoegd. Per 1 januari 1997 wordt het gebied van de Zuidgeest grotendeels aan Bergen op Zoom toegevoegd. Vermeldenswaard is ook dat het gebied Borgvliet, Molenbeek, Heimolen, Zuidgeest, Geestakkers, Hildernisse, De Duintjes en Lindonk behoort tot de in 1864 gestichte R.K.-parochie Antonius Abt te Nieuw-Borgvliet te Bergen op Zoom. Ook de kinderen uit dat gebied gaan daar naar school. In het werkgebied ligt de camping Uit en Thuis.

Vanwaar komt de naam Heimolen?

De markiezin van Bergen op Zoom laat in 1649 een windmolen van het type open standerdmolen bouwen op een heideveld aan de Huijbergsebaan tegen de grens van het heerlijkheden Borgvliet en Zuidgeest. De molen staat in Borgvliet en de molenaarswoning in de Zuidgeest. De molen brandde af in 1675, maar is herbouwd. De molen staat nabij de bron van de oudere Molenbeek. De afbeeldingen met de zelfde molen geven een realistische indruk van de oude situatie.

De bron : links ansichtkaart collectie Museum Caput Ovis, kunstenaar H.E. Roodenburg en rechts collectie Vereniging Hollandsche Molen.

En landmeter H. Adan gebruikt op zijn kaart van heerlijkheid Borgvliet, datering 1751, al de naam Heymolen. Op een andere kaart is ook een molenven ingetekend waarvan het water naar de Molenbeek loopt. De lijn met punten en streepjes op de kaart, beginnend bij de Huijbergsebaan is de Molenbeek.

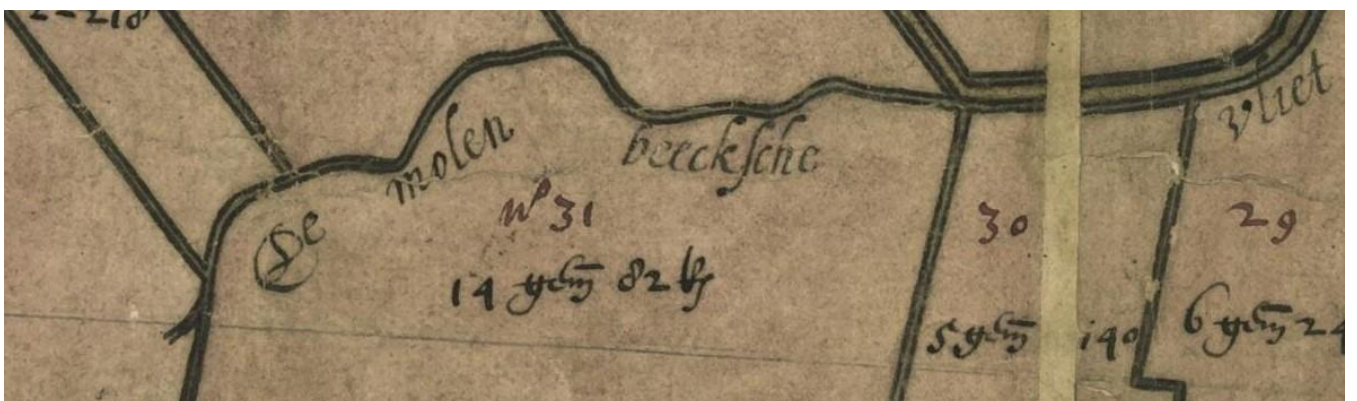

De molen was een banmolen voor de bewoners van Zuidgeest, Borgvliet en Woensdrecht. Zij moeten hun koren laten malen op die molen en dat brengt geld voor de markiezin of markies op. Hij heeft als zodanig dienst gedaan tot 1792. Toen werd het systeem van banmolens, alsmede het feodale stelsel, afgeschaft en de molen raakt geleidelijk in verval. In 1880 wordt de molen getroffen door een onweer. Daarna kopen in 1884 twee molenaars op Nieuw-Borgvliet de molen. Zij willen aanvankelijk de standerdmolen herbouwen op dat nieuwe dorp. Maar de herbouw krijgt in 1890 daar vorm in een stenen bergmolen. De molen staat aan Oude Huijbergsebaan op Nieuw-Borgvliet en krijgt de naam "Twee vrienden". In de molen zijn houten onderdelen van de oude heimolens verwerkt.

Eerdere watermolen

Volgens het boek Woensdrecht en Hoogerheide, de geschiedenis van een historische tweeling, zou blijken een document van 1287 nabij landgoed Groot Molenbeek een watermolen hebben staan. Vandaar de naam van de beek. De naam komt als Molenbeeksche vliet terug op een kaart van 1611 die Steven Jan Symons in opdracht van de markies van Bergen op Zoom maakt. Het betreft een opmeting gedaan van de Oostmoer, de latere Augustapolder.

*Mette herensche voede länck 12 voeten Actum Inden
 Jaere 1611 Overvonden Myn hanttercken hier onder
 Gestelt*
*Steven Jan Symons
 Grootmolenbeek*

Bevolkingsgroei van het gebied

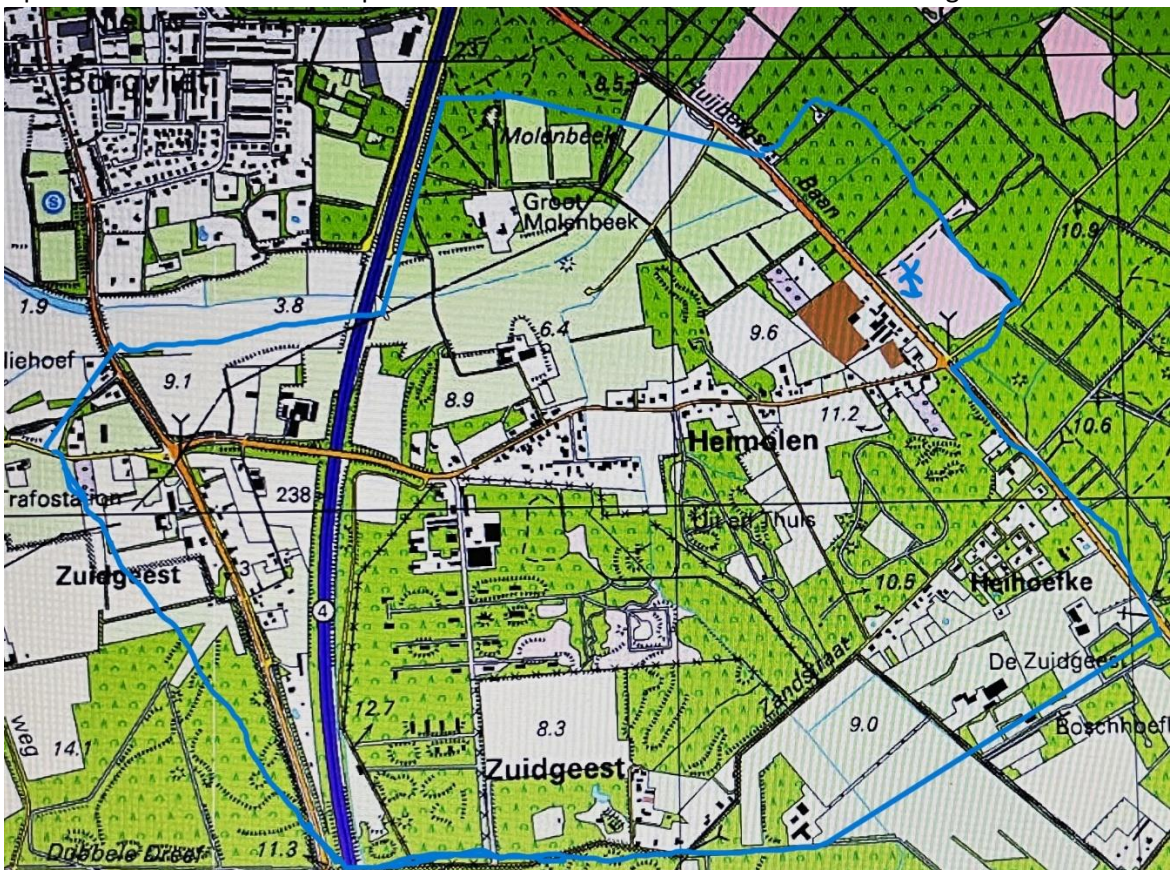
Rond 1800 is het gebied heel dun bevolkt hier en daar een boerderij, een herberg en een huis. Verder veel bos en heide, maar ook akkers. Om een beeld te vormen het gebied van de Molenbeek en Heimolen op tekening van landmeter H. Adan rond 1740 – 1770.

Door de groei van de bevolking wordt het gebied steeds meer bewoond. Maar in de omgeving komen ook buiten verblijven. Onder de situatie van het zelfde gebied op Toporeis rond 1940: de rode stipjes zijn huizen.

Op onderstaande kaart van Toporeis staat inmiddels de A 58. Verdere toelichting staat onder kaart.

Het werkgebied van het bewonerscomité is omrand in lichtblauw. Donkerblauw is de snelweg A 58. Onder het woord Heimolen staat vermeld Uit en Thuis, de camping. Wat rechts bovenin in het grijzig vierkantje, een molentje in lichtblauw, de locatie van de verdwenen Heimolen. Ook nu worden er nog huizen bijgebouwd.

Geïnteresseerd geraakt in meer lokale geschiedenis??

Specifieke geschiedenis van het gebied van de parochie kan worden teruggevonden in de rubriek verhalen op de website van het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC), waarop dit verhaal voorkomt onder naam "Buurtschap Heimolen bij Bergen op Zoom". Binnen het verhaal kan worden doorgelinkt naar verdere geschiedenis.

Opgemaakt maandag 22 januari 2024